

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

XIV. De Vicario Officiali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

inquit, etiam à longe præcedentibus temporibus, scandalum pro sua quiete & voluptatibus in Ecclesiam intromiserunt, ordinantes Chorepiscopos, & eis, quæ summis Pontificibus conveniunt, agere permittentes.

XXXIII. Quod verò Leo III. constituerat, ordinationes presbyterorum à Chorepiscopis factas planè irritas esse & nullas, ejus contrarium asseruit, qui eum secutus est, Nicolaus I. uti supra exposui. Sed à Nicolai sententiâ iterum divertit Concilium Metense, quod *can. 5.* hoc promulgavit decretum: *Ut basilica à Chorepiscopis consecrata ab Episcopis consecrentur, roboratum est. Quia juxta decreta Damasi Pape, Innocentii & Leonis, vacuum est atq; inane, quicquid in summi sacerdotii Chorepiscopi egerunt ministerio, & quod & ipsi iidem sint, qui & presbyteri, sufficienter invenitur.* Ab eo tempore nulla aut rarissima admodum invenietur mentio Chorepiscoporum in Ecclesiâ Occidentali, ita ut vix nomen hodiè superfit, neq; aliter de eorum statu & conditione, nisi per conjecturas, definire quid liceat. Consuli in primis de hâc materiâ potest Dionysius Petavius ad Epiphani. *heres. 69.*

CAP. XIV.

De Vicario, & Officiali.

I.

Vicarii Episcoporum, ut hodiè se habent in Ecclesiâ Latinâ, planè ignoti fuerunt apud veteres, nec de iis quicquam constitutum legitur in Conciliis antiquis. Videntur illi originem suam debere corruptelis, quæ ex beneficio non-residendi, uti vocant, natæ fuerunt. Idque beneficium contra institutum Christi & Apostolorum tam absurdè introductum est, ut maleficium potiùs dici debeat. Quomodo enim, qui jure divino curam gerere debet Ecclesiæ suæ, eamq; pascere verbo, exemplo, subsidio, quomodo officio hoc suo defungi poterit, si ipse præsens non est? Quomodo oves sibi commissas publicè privatimque docere, hortari, consolari, corripere, statum earum explorare, & propius spectare, medicinam idoneam parare, lupos arcere & oves suas defendere poterit, qui longius abest, aut adesse non cupit gregi suo? quomodo Episcopi munus & nomen sustinebit, qui nunquam *Ἡρακοπιῆ*? Non enim creantur Episcopi, ut sint otiosi, & aliorum oculis videant, aliorum ore loquantur, aliorum auribus Ecclesiæ suæ defectus audiant, alienâ manu medicinam adplicent, alienis pedibus in rem præsentem veniant; sed necesse est, ut qui tale munus suscipit, ipse etiam curam istam sustineat, & proprios manipulos Domino mensis repræsentent. Unde severè olim per decreta sua in desertores aut muneris sui negligentes Episcopos animadverterunt Patres in Conciliis congregati.

II. Post-

II. Postquam verò officia Ecclesiastica divinum cultum, principalem suæ institutionis causam agnoscere noluerunt amplius, & quod *πρωτογενος* olim fuit, pro *εργον* haberi cœpit, dum nempe utile istud temporale ad *τα βιωτικα* pertinens, quod consecutivum olim & accessorium officii Ecclesiastici fuerat, inductâ proprietate, factum fuit præcipuum & principale, ita ut Clericos non munus aut officium amplius discerneret, sed temporalis quæstus, copia aut inopia, & reditus ad quodq; officium destinati, factum inde, ut etiam Episcopi sacrum munus, quod gerebant, negligerent, & facultatibus tantum suis augendis intenti essent. Nec vana proinde est interpretatio muneris Episcopalis, quam facit Isidorus Clarius in not. ad 1. Tim. 3. vers. 1. *Cum episcopatum, inquit, cogitas, ne referas animum ad hæc tempora, quibus Episcopi nihil minus norunt, quam eas partes, quæ illis à Paulo assignantur; neq; quicquam aliud nunc intelligitur appellatione Episcopi, quam fructus & vestigalia, & immanes honores.*

III. Hæc ratione verum suum, quod eis commissum erat, officium deferentes Episcopi vicarios, qui in se id susciperent, constituerunt, ab initio quidem ad tempus tantum, ne animadverteret illicò affectata illa desidia; postea verò etiam in perpetuum, postquam substitutionibus ejusmodi assueti jam essent animi parochianorum. Et poterat sanè *ὑποκατάστασις* istiusmodi utcumq; excusari ex eo, quod etiam in Conciliis, quibus tamen interesse oportuit singulos, legatum mittere licuerit, si vel ætate, vel ægritudine, vel aliâ graviore necessitate quis impediatur, uti statutum in Concilio Carthaginensi IV. c. 21. quem adducit Gratianus c. Episcopus dist. 18. Quia igitur etiam in Conciliis, in quibus cujusque præsentia quam maximè necessaria erat, per vicarium agere licuit & oportuit, non absurdum videri poterat, etiam in reliquis muneris sui partibus vices aliquem suscipere, dum saltem ille idoneus fuerit, & gerendæ rei aptus.

IV. Nec enim putandum est, quod putavit aliquando Panormitanus, vicarios illos non habuisse jus suffragii in Conciliis; quin imò contrarium satis apparet ex epistolâ Aviti Episcopi Viennensis, quâ provinciales suos Episcopos invitavit ad synodum Epaonensem: *Duos inquit presbyteros magnæ ac probabilis vitæ mandati instructione firmatos, fratribus pro se presentare procuret. Sed tales dignetur eligere, quos Episcoporum concilio non minùs scientia quàm reverentia jure faciat interesse, cum quibus delectet summos Pontifices conferre sermonem, quos ad definitiones pro Episcopo suo sanciendas, subscribendasq; cum fuerit solertia eligi, sit auctoritas legi. Sed istud non extorqueat, nisi summa necessitas, &c.* Et invaluit praxis ista per substitutos in synodis agendi, deliberandi & suffragium ferendi jam seculo quinto, non tamen nisi in casu extremæ necessitatis, sub poenâ suspensionis à communione c. peruenit, c. placuit, c. si quis, c. si episcopus &c. seq. d. dist. 18.

V. Cæ-

V. Cæterum quod ita in conciliis receptum & utilitatis causâ lege firmatum fuit, id in aliis negociis Episcopalibus nullâ omnino utilitatis ratione nititur, nisi quod talis vicariatus Episcoporum desidiâ patrocinetur. Et verò valdè proficuum hoc est Episcopis, quod recentiore jure Canonico oporteat eos sibi vicarios constituere, eoquereferunt *c. cum simus 9. q. 3. c. in novâ 16. q. 7. c. quoniam 14. & de off. jud. ord. c. Romana & tot. tit. de offic. vicar. in 6.* Quæstionem hanc cum sibi ventilandam proposuisset Jacobus Sbrozzius *tr. de vicar. Episc. lib. 1. q. 46.* utrum Episcopus teneatur constituere vicarium? duas movet rationes dubitandi: primam, quia quilibet regulariter debet in personâ propriâ Ecclesiæ deservire; & alteram, quia vicarius constituendus non est, nisi urgens necessitas postulet. Sed his non obstantibus, decernit post plures alios, quos in testimonium vocat, debere in quâlibet civitate insigniore unum esse Episcopum & unum vicarium, & posse cogi Episcopum, ut sibi constituat vicarium. Ad primam autem rationem dubitandi respondet, procedere eam in Rectoribus Ecclesiarum parochialium, nec ad Episcopos extendi debere. At verò diversum & creditum olim, & in ipso jure Canonico extat *c. pervenit 7. q. 1.* Per tres hebdomadas Episcopum abesse suâ ab Ecclesiâ vetuit Concilium Eliberinum, *can. 21.* ultra quindecim dies Leo, *epist. 81. c. 10.* Et Justinianus Imperator Episcopum prohibet extra Ecclesiam suam vagari, ne quidem sub specie utilitatis Ecclesiæ suæ procurandæ, *novell. 6. c. 2.* Ad secundam dubitandi rationem respondet Sbrozzius, Episcopum semper dici posse constitutum in necessitate propter ingentes occupationes, in quibus Episcopale regimen & animarum cura versatur, & quod in amplis atque diffusis diocesis Episcopus universa expedire ipse nequeat. Sed hæc ipsa etiam responsio maximam partem confutatur in dictâ *novellâ 6.* quod liceat Episcopis talia conficere per apocrisiarios, aut Clericos, aut Oeconomos suos, nec necesse sit, ut ipsi propterea ab Ecclesiâ suâ discedant.

VI. Enimverò potest aliquando diocesis aliqua tam ampla & diffusa esse, ut unus toti non sufficiat. Sed tùm in promptu remedium est, ut abdicet partem, quæ exuberat, eamque alteri cedat. Id verò quàm difficulter ab Episcopo impetrari queat, notius est, quàm ut exemplis comprobari oporteat. Sed ut maximè *πρωτοία* Episcopi tam ampla non sit, ut ab uno Episcopo gubernari nequeat, cogendum tamen eum nihilominus docent Canonistæ, ut vicarium sibi constituat; quem verò in finem, nisi ut otiosi aut alia omnia agere eiliceat impune. Atq; in hos tales meritò invehitur Marcus Antonius de Dominis *de Rep. Eccles. lib. 2. c. 7. n. 23.* Potest inquit, *profectò Episcopus, non dissiteor, cum liber sit, subtrahere se muneri & officio Episcopali: nollet, Ecclesiæ ulli inservire. Et hunc ego à residentiâ facile liberabo. Ipsius tamen loco non admitto mercenarios, quos ipse constituat: quia Ecclesia indiget pastore, non mercenario: & Episcopo, non substituto. Abdicet se igitur penitus*

nitus ille, § alius in illâ Ecclesiâ personaliter, ut tenetur, serviturus, per eos, quâ hanc habent in Ecclesiâ potestatem, instituat. Atq; ita se abdicet, ut neq; sustentationem, neq; redditus, neq; ulla stipendia ab illa accipiat. Hæc enim stipendia non nisi pro actuali servitio præstito ministris debentur. --- Aut ergò dimittat Episcopatum plenè: aut si retinet, Episcopi munus impleat. Sicut enim navis gubernator, à domino navis conductus, tenetur vel officium susceptum deponere, vel se personaliter clavo navis regendo alligare: § Pastor ad gregem pascendum similiter conductus, debet ipse per se § non per alios pascere: ita medicus: ita janitor § claviger à Principe pro arcis vel civitatis custodiâ assumptus ipse per se debet clavium curam habere: Ita dum Christus vices suas Episcopo committit, quamdiu ille Episcopalem gradum occupat debet Episcopalia munera per se ipsum exercere §c. Simili reprehensione eos perstringit Nicolaus de Clemangiis epist. 75.

VII. Nec verò antiquis Ecclesiæ Doctoribus necessarius visus fuit iste talis vicariatus, quandoquidem Archidiaconi tum veri erant Episcoporum vicarii, quippe ad quos omnis cura in clero tam in urbe quam extra per parochias habitante pertinebat, quique etiam visitare poterant diocesi, sicubi Episcopis propter adversam valetudinem id minus liceret. Unde & Archidiaconus à Fulberto Carnotensi epist. 34. oculus Episcopi dicitur, quod velut in specula & statione positus prospicere debeat actus totius Ecclesiæ & ad Episcopum referre. Imò verò etiam Archipresbyteri vices Episcoporum suorum quandoque sustinent. Et diaconis commissa sæpè talia fuerunt olim, quæ Episcoporum partibus accenseri vulgò solent. His igitur subsidiis cum instructi fuerint Episcopi, suosque jam vicarios habuerint, quid opus fuit alium speciali nomine instituere, & entia præter necessitatem multiplicare? Si tamen credendum est, quod scribit Antonius Dadinus Alteserra ad c. 9. §. de offic. Archidiac. ex Archidiaconorum fastu & affectatâ superbiâ provenisse, ut alibi ad tempus instituerentur, alibi prorsus extingueretur eorum dignitas, videtur ex hoc eorum interitu novum hoc vicariorum genus, de quo agimus, natum fuisse.

VIII. Quandoquidem igitur de vicariis his in specie ita dictis universa filet antiquitas, nec adeo quicquam in veterum documentis reperitur, alienum planè erit ab instituto nostro de illis hîc annotare, quæ ex usu hodierno valdè prolixè recensent Canonistæ, quæque, ut supra dixi, maximam partem ad corruptelas referri debent. Videri eâ de re possunt, quos magno numero allegat Camillus Borellus de magistratuum edit. lib. 1. cap. 1. n. 99. & copiosissimus tractatus Jacobi Strozzi, qui in præfatione proficitur, se postquam vicarius generalis in Episcopatu Fani constitutus fuisset, multamque cum præfide ejus civitatis contentionem de jurisdictione habuisset, commotum fuisse, ut librum eum conscriberet, seque adeo potestatem vicarii Episcopalis supremis vix antea labiis degustatam ac penè obrutam in unum congesisse. In tractatu ipso lib. 1. quest. 7. quærit, quo jure introducta fuerit Vicaria Episcopalis? Et breviter atque abscisè re-

spendet, quod de jure canonum. Nec addit tamen quicquam, ad quam ætatem ejus origo referenda, aut quibus canonibus ea introducta sit. Solummodo refert, quod in volumine Gregoriano paucis in locis de vicariis Episcoporum mentio fiat, sed in sexto pluries. Quo ipso haud obscure prodit, novius hoc esse officium Vicariorum, quam ut ex veterum monumentis comprobari queat.

IX. Illud verò præteriri hic non debet, vicarium aliquando dici officialem *c. ex frequentibus 3. §. de instit. c. in tantum §. de Simon. c. cum generali de offic. vicar. in 6.* & sub hoc nomine valde perfringi hoc officium, à Petro Blesensi, Archidiacono Bathoniensi, *epist. 25.* quam scripsit ad officialem Episcopi Carnotensis. Digna est epistola, quæ tota legatur. Nos aliquam ejus partem frustulatim hic recensebimus. *Quia te, inquit, affectuosissime diligo in visceribus Jesu Christi, proposui te salutaribus monitis adhortari, ut de Ur Chaldaeorum, & de medio Babylonis tempestivus ex eas, ministerium damnatissima villicationis omittas. Scio, quia munerum cupiditas subvertit cor tuum, ut fieres Officialis Episcopi. --- Credo hujusmodi Officialis non ab officio, nomine, sed ab officio, verbo, mutasse vocabulum: nam genus hoc hominum, quod dicunt officiperdi. Tota officialis intentio est, ut ad opus Episcopi suæ jurisdictionis commissas miserrimas oves quasi vice illius tondeat, emungat, excoriet. Isti enim sunt Episcoporum sanguisuga, evomentes alienum sanguinem quem biberunt. --- Quod enim aggregant per oppressionem pauperum, Episcopi quidem ad delicias cedit, Officialibus ad tormentum. --- Sic Episcopus quasi longa manu bona aliena diripit, & notam criminis à se removens, suis Officialibus culpa & infamie discrimen impingit. --- Officium Officialium, quorum te numero aggregasti, hodie est, jura confundere, suscitare lites, transactiones rescindere, innectere dilationes, suppressere veritatem, fovere mendacium, questum sequi, equitatem vendere, inbiare exactionibus, versutias concinnare. --- Et ut multa sub verborum paucitate concludam: dum omnia venaliter agunt filii avaritiae, servi mammonæ, se diabolo venales exponunt. --- Relinque maturius Officialis officium, ministerium damnationis, rotam malorum, & spiritum vertiginis, qui te ad inania circumvolvunt. Miserere anime tuæ placens DEO: cui placere non potes cum isto perditionis officio.*

CAP. XV.

De Coadjutore.

I.

PRisca tēpora coadjutores Episcopos nullos agnovisse, quippè plebes duos Episcopos pati non potuisse, & ideò ad vitanda Schismata tales Coadjutores vel etiam Successores designatos non admisisse, scribit Franciscus Boisquetus *ad Innocentii III. lib. 2. epist. 121.* Id verò ego ita accipio, duos in unâ diocesi Episcopos æquali dignitate & potestate non fuisse